

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 29/2006 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 13 juni 2006 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag (RP 76/2006 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har ekonomiutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtande (EkUU 32/2006 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överdirektör Tarmo Pukkila, biträdande avdelningschef Katriina Lehtipuro, regeringsråd Erkki Rajaniemi, regeringssekreterare Juhani Turunen och övermatematiker Leena Väänänen, social- och hälsovårdsministeriet
- finansråd Urpo Hautala, finansministeriet
- verkställande direktör Jukka Rantala, Pensionskyddscentralen
- utredningschef Arttu Juuti, Konkurrensverket
- överdirektör Hely Salomaa, direktör Timo Laakso och chefsjuristen Markku Sorvari, Försäkringsinspektionen
- bankdirektör Matti Louekoski
- direktör Åsa Ceder och direktör Olli Kytö, Alandia-Bolagen / Alandia-yhtiöt
- direktör Nils-Erik Felixsson, Pensionsförsäkringsaktiebolaget Veritas

- verkställande direktör Kari Puro, Pensionsförsäkringsbolaget Ilmarinen
- chefsjuristen Tuula Kallio, Etera
- aktuariedirektör Pasi Mustonen, Ömsesidiga arbetspensionsförsäkringsbolaget Varma
- aktuarie Mikko Karpoja, Ömsesidiga försäkringsbolaget Pensions-Fennia
- aktuarie Kimmo Karppinen, Sjömanspensionskassan
- chefen för juridiska ärenden Jaakko Gummerus, Tapiola-gruppen
- direktör Matti Leppälä, Arbetspensionsförsäkrarna TELA rf
- verksamhetsledare Folke Bergström, Pensionsstiftelseföreningen
- verkställande direktör Esko Kivisaari, Finska Försäkringsbolagens Centralförbund rf
- direktör Markku Lemmetty, Akava rf
- specialrådgivare Vesa Rantahalvari, Finlands Näringsliv
- socialpolitisk sekreterare Kaija Kallinen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- jurist Juri Aaltonen, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- direktör Risto Suominen, Företagarna i Finland
- jurist Eija Korpi, Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt LPA.

Dessutom har Yksityismetsätalouden eläkekassa Verso lämnat skriftligt utlåtande.

Samband med andra handlingar

Utskottet har behandlat denna proposition i samband med propositionerna RP 77/2006 rd, RP 78/2006 rd och RP 79/2006 rd.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag skall ändras. Syftet med revideringen är att göra bestämmelserna om arbetspensionsförsäkringsbolagen tydligare och förnya dem så att bl.a. bestämmelserna om bolagens förvaltning motsvarar den allmänna bolagslagstiftningen samt att betona arbetspensionsförsäkringsbolagens självständighet och oavhängighet av bolag som bedriver annan affärsverksamhet. Parallellt med denna proposition behandlar riksdagen en proposition med förslag till revidering av bestämmelserna om beräkning av pensionsanstaltarnas solvens och om täckning av ansvarsskulden. I samma sakkomplex ingår dessutom två andra propositioner som överlämnats till riksdagen, nämligen en proposition med förslag till revidering av pensionsanstaltarnas placeringsverksamhet och en proposition med förslag till revidering av lagen om Försäkringsinspektionen.

Dessa fyra propositioner bildar en helhet där målet är att modernisera lagstiftningen och effektivisera pensionsanstaltarnas förvaltning, öka möjligheterna att utöka placeringsintäkterna och därmed minska behovet att i framtiden höja pen-

sionsavgifterna. Eftersom en ökning av placeringsintäkterna förutsätter större risktagning är reformen också förenad med ett behov av att effektivisera övervakningen och styrningen av pensionsanstalterna.

Revideringen av lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag gäller huvudsakligen effektivisering av förvaltningen, och dessutom vill man betona pensionsförsäkringsverksamhetens oavhängighet. Revideringen av lagen om Försäkringsinspektionen, om vilken det således har överlämnats en separat proposition, inriktas framför allt på att betona inspektionens självständiga tillsyns- och inspektionsverksamhet.

Vidare bör bland annat hänvisningsbestämmelserna i lagen ändras, eftersom 1961 års lag om pension för arbetstagare har upphävts och den nya lagen om pension för arbetstagare träder i kraft vid ingången av 2007. Regeringens avsikt är också att göra innehållet i vissa lagrum tydligare så att riskerna för feltolkningar undanröjs.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2007.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Att förtydliga den särskilda karaktären hos arbetspensionsbolagen

Till skillnad från alla andra EU-länder är det privaträttsliga arbetspensionsförsäkringsbolag, genom lag inrättade pensionsanstalter samt pensionskassor och pensionstiftelser som hos oss exceptionellt nog verkställer det lagstadgade ar-

betspensionsskyddet inom den privata sektorn och förvaltar dessa pensionsmedel. Den lagstadgade avsikten med arbetspensionsförsäkringsbolag är att handha det lagstadgade arbetspensionsskyddet och sköta de medel som inflyter till bolaget för detta ändamål på ett sätt som tryggar de försäkrades intressen. Att bevilja förmåner inom ramen för det lagstadgade arbetspensionsskyddet innebär utövande av offentlig makt. Dessa

försäkringsbolags verksamhet avviker från normal affärsverksamhet i flera avseenden, bland annat till följd av att bolaget inte förväntas gå med vinst, av att ägarnas rätt till tillgångarna skiljer sig från de rättigheter som ägare av andra affärsdrivande aktiebolag har och framför allt av att dessa försäkringsbolag tillsammans med de andra ovan nämnda pensionsanstalterna gemensamt ansvarar för pensionsskyddet. Detta solidariska ansvar utgör i sig en begränsning av konkurrensen mellan bolagen på ett sätt som avviker från affärsvärlden i övrigt.

När man granskar regleringen av arbetspensionsförsäkringsbolagens verksamhet måste man enligt utskottets uppfattning betona den särskilda karaktären i bolagens verksamhet eftersom de verkställer social trygghet och fullgör offentlighetsrättsliga uppgifter. Därav följer att regeringens strävan är synnerligen motiverad, dvs. att genom propositionen förtydliga verksamhetens art och att göra verksamheten mer öppen för insyn och förvaltningen mer jämlik.

Regeringen föreslår att bestämmelserna om bolagsförvaltningen skall ändras i enlighet med den generella bolagsrätten. Principerna i den nya aktiebolagslagen (624/2006) har beaktats. Bolagsstyrelsen föreslås få större ansvar och förhållandet till förvaltningsrådet blir tydligare. I fortsättningen är det bara styrelsen som kan utse och avskeda verkställande direktören. Särskilda regler om bolagsstämman skall enligt förslaget införas, och rätten att använda ombud på bolagsstämman avses bli permanent. Som delägare i ett ömsesidigt arbetspensionsförsäkringsbolag definieras nu både försäkringstagarna och de försäkrade. Därmed kommer de försäkrades delägarskap i fortsättningen att härledas direkt från lag och inte längre vara beroende av vad bolagsordningen bestämmer. Dessa förändringar vill utskottet stödja.

Innehavet av försäkringsbolagens tillgångar bör göras klarare i lagförslaget. Det uttrycks nu klart i lagförslaget 21 § att reserven som utgör täckning för ansvarsskulden samt verksamhetskapitalet ingår i försäkringsbeståndet. Vid upplösning av bolaget hör bolagets tillgångar till försäkringstagarna. Till aktieägarna och inneha-

varna av garantiandelar hör bara den andel av investeringarna i bolagets eget kapital som motsvarar aktierna och garantiandelarna och en skälig avkastning på investeringarna. Försäkringstagarnas rätt begränsas av att tillgångarna hör till försäkringsbeståndet som skall användas till att bekosta och verkställa de försäkrades pensionskydd. De försäkrades rätt till tillgångarna uppkommer i samband med försäkringsfall när pension utbetalas av bolagets medel.

Lagförslaget 9 a och 9 d § innebär att kvoterna och valsättet kvarstår när det gäller försäkringstagarnas och de försäkrades representation i bolagets förvaltningsråd och styrelse. Precis som ekonomiutskottet påpekar avviker bestämmelserna i detta avseende från gängse praxis i aktiebolag. Till särdragen i vårt arbetspensionssystem hör att arbetsmarknadens parter genom sina organisationer spelar en central roll när det gäller att utveckla och förvalta systemet. Utvecklingen av arbetspensionerna är i stor utsträckning beroende av systemet med förhandlingar på trepartsbasis, och arbetspensionssystemet är en integrerad del av avtalssystemet på vår arbetsmarknad. Eftersom arbetspensionsförsäkringsbolagen fyller en viktig funktion inom vårt lagstadgade pensionssystem anser utskottet det vara motiverat att på förslaget sätt behålla försäkringstagarnas och de försäkrades kvoter i bolagets förvaltning.

Att stärka oavhängigheten

Syftet är att genom propositionen stärka oavhängigheten hos försäkringsverksamheten avseende arbetspensionerna gentemot annan försäkringsverksamhet. Regeringen föreslår att detta görs genom en begränsning av ledningens och förvaltningspersonalens rätt att delta i ledningen och förvaltningen av andra försäkrings- och affärsbolag.

Enligt de särskilda behörighetsvillkoren för bolagsledningen i 12 § skall ordföranden samt två tredjedelar av de övriga medlemmarna i förvaltningsrådet och styrelsen vara personer som inte är anställda hos eller har förtroendeuppdrag i samma eller ett annat försäkringsbolag eller en försäkringsholdingsammanslutning, ett kreditin-

stitut, ett finansiellt institut eller ett fondbolag. I detta avseende blir behörighetsvillkoren mycket strängare. Syftet med de strängare villkoren är att betona principen om att arbetspensionsförsäkringsbolag inte får ha andra mål för sin verksamhet än att sköta det lagstadgade arbetspensionssystemet.

Att arbetspensionsförsäkringsbolagens självständighet understryks utgår från att deras verksamhet har samhällseliga mål. Bolagen har grundats i syfte att verkställa arbetspensionsskyddet som en del av socialförsäkringarna och inget annat. Därför måste styrelsemedlemmarna vara tillräckligt självständiga i förhållande till transaktionerna i andra bolag. Om en betydande del av styrelsemedlemmarna i ett arbetspensionsförsäkringsbolag vore anställda eller innehade förtroendeuppdrag i ett annat försäkringsbolag eller exempelvis ett kreditinstitut, skulle det finnas en risk för att de olika rollerna sammanblandas. Samtidigt förstärks den åtskillnad mellan verksamhet som avser arbetspensionsförsäkringar och annan försäkringsverksamhet som förutsetts i Finlands EU-anslutningakt. Det är motiverat att denna skillnad och oavhängighet stärks.

Regeringen utgår i sin proposition från att samma förvaltningsbestämmelser på samma sätt gäller alla arbetspensionsförsäkringsbolag oavsett deras storlek. En sådan utgångspunkt leder till att den nuvarande organisationen av förvaltningen och ledningen måste ändras i vissa bolag, vilket är särskilt problematiskt för små bolag. Ekonomiutskottet sade i sitt utlåtande att det föreslagna 12 § 3 mom. kan sätta allvarliga käppar i hjulet för små bolag samt särbehandla anstalter med olika bolagsform och därmed orsaka störningar på marknaden. Ekonomiutskottet hänvisar bl.a. till att bolagen inte längre kan ingå i bolagsgrupper som meningen ursprungligen var när arbetspensionssystemet skapades.

Social- och hälsovårdsutskottet påpekar att situationen på såväl försäkrings- som finansmarknaden har förändrats sedan arbetspensionssystemets första tid. Då bedrev försäkringsbolagen, å ena sidan, och företagen inom finansbranschen, såsom banker, värdepappersföretag och fondbolag, å andra sidan, verksamhet åtskilt i egna

konglomerat och koncerner. Nu för tiden är så gott som alla banker och försäkringsbolag verksamma inom gemensamma finanskonglomerat, och även ett arbetspensionsförsäkringsbolag kan höra till samma konglomerat. Därför är det viktigt att också på förvaltningsnivå se till att ett pensionsförsäkringsbolag kan arbeta självständigt inom ett konglomerat och att de övriga konglomeratföretagens risker inte behöver bäras av pensionsförsäkringsbolaget. De skärpta kraven på bolagsledningen utgör inget hinder för att arbetspensionsförsäkringsbolag även i fortsättningen skulle kunna använda andra försäkringsbolag eller andra företag för sin kundservice.

Ökad expertis och offentlighet

Enligt 9 d § i lagförslaget skall det krävas att styrelsemedlemmar och verkställande direktören har god kännedom om arbetspensionsförsäkringsverksamhet. Dessutom skall styrelsen också besitta god sakkunskap om placeringsverksamhet. I praktiken innebär dess krav att kompetensnivån inom styrelsen stiger.

Ekonomiutskottet tog i sitt utlåtande i synnerhet fasta på de problem som de strängare behörighetsvillkoren medför för små bolag. Social- och hälsovårdsutskottet anser det vara motiverat att villkoren skärps, om man beaktar att regeringen samtidigt överlämnat två propositioner (RP 77/2006 rd och RP 79/2006 rd) med lagförslag som medger ökad riskbenägenhet när det gäller placeringen av arbetspensionstillgångarna. Social- och hälsovårdsutskottet anser det vara viktigt att styrelsens expertis ökar på förslaget sätt i och med att placeringsverksamheten blir allt mer mångsidig och risktagningen ökar. Skärpta behörighetsvillkor kräver att pensionsbolagen gör satsar mer på utbildning, och detta kommer att vara en krävande uppgift särskilt för små bolag.

Social- och hälsovårdsutskottet välkomnar den föreslagna bestämmelsen om att bolagen i fråga på det sätt som Försäkringsinspektionen bestämmer skall informera om tillgångar som används i syfte att förvärva kunder eller till annan marknadsföring. Dessutom skall bolagen för

offentliggörande lämna uppgifter om betydande och exceptionella transaktioner mellan bolaget och dess kunder. Eftersom arbetspensionsförsäkringsbolagens verksamhet är av stor ekonomisk vikt anser social- och hälsovårdsutskottet det vara viktigt man genom lagstiftning ser till att uppgifterna om affärsverksamhet är offentliga. Bland annat är det viktigt att offentliggöra de affärer som bolagen gör när de förvärvar kunder.

Övrigt

Utskottet har under ärendets behandling gjorts uppmärksamt på en situation där man vill överföra försäkringsbestånd enligt lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (KAPL) från ett ömsesidigt pensionsförsäkringsbolag till en pensionskassa. Ekonomiutskottet ansåg i sitt utlåtande med hänvisning till effekterna på konkurrensen att det gäller att utreda vilka konsekvenser de föreslagna bestämmelserna får för fall av detta slag.

Social- och hälsovårdsutskottet noterar att den föreslagna regleringen inte innefattar ändringar av bestämmelserna om överlåtelse av arbetsgivarspecifika försäkringsbestånd och att förslagen inte inverkar på överföringar av försäkringsbestånd eller på rörelsekapital som överförs samtidigt. Utskottet anser att frågor som gäller överföring av KAPL-försäkringsbeståndet liksom också försäkringsbeståndet enligt lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare (KoPL) och behovet av ändrade regler skall utredas särskilt. Utskottet anser det i och för sig vara viktigt att man i så stor utsträckning som möjligt tryggar möjligheten till överföringar.

Ekonomiutskottet har även i övrigt tagit upp pensionsanstalternas konkurrensförhållanden. Social- och hälsovårdsutskottet hänvisar i detta avseende till social- och hälsovårdsministeriets pågående utredning om det lagstadgade arbetspensionssystemets konkurrensförhållanden. Det är meningen att utredningen skall vara klar före utgången av detta år. När utredningen väl är klar kan man utifrån den föreslå eventuell ny lagstift-

ning och andra åtgärder i syfte att förbättra konkurrensvillkoren.

Detaljmotivering

1 §. Utskottet föreslår tekniska justeringar av den förteckning i 3 mom. som gäller bestämmelser i lagen om försäkringsbolag som inte tillämpas på arbetspensionsförsäkringsbolag, dvs. att man i stället för 2 kap. 5 § 5 mom. i den lagen hänvisar till 4 mom. i samma paragraf och att en hänvisning till 7 kap. 5 § läggs till i förteckningen. Regeringen föreslår dessutom ändringar i samma förteckning i RP 79/2006 rd. Utskottet anser att dessa två ändringsförslag lämpligen kan fogas samman så att ändringen av 1 § 3 mom. i RP 79/2006 rd utgår och i stället fogas till det här lagförslaget.

9 a, 9 b, 9 c, 9 d och 10 §. Utskottet föreslår en precisering av terminologin i dessa paragrafer: i stället för att "utse" personerna i fråga skall de "väljas" i enlighet med den gällande lagen.

30 §. Enligt det nya 3 mom. skall ett arbetspensionsförsäkringsbolag på det sätt som Försäkringsinspektionen bestämmer underrätta inspektionen om betydande eller exceptionella affärs- transaktioner som det har genomfört i syfte att förvärva kunder eller i övrigt för marknadsföringsändamål eller tillsammans med kunderna. Syftet är att dessa uppgifter utan dröjsmål skall ges offentlighet. Utskottet vill undvika oklarhet när det gäller uppgifternas offentlighet och föreslår därför ett tillägg enligt vilket var och en har rätt att få information om underrättelser till inspektionen.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår social- och hälsovårdsutskottet

att lagförslaget godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

*Utskottets ändringsförslag***Lag****om ändring av lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen av den 25 april 1997 om arbetspensionsförsäkringsbolag (354/1997) 1 § 1 och 3 mom., 2 §, 5 § 2 mom., 6 § 1 mom., 6 a §, rubriken för 4 kap., 9—11 §, 12 § 3—5 mom., rubriken för 21 §, 21 § 1 mom., rubriken för 24 §, 28 § 1 mom., rubriken för 30 §, rubriken för 38 § och 38 § 2 mom.,

av dem 1 § 3 mom. sådant det lyder i lag 1322/2004, 5 § 2 mom. sådant det lyder i lag 951/2000, 6 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1208/1998, 6 a och 10 § sådana de lyder i lag 419/2003, 9 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 640/1997 och 708/2004, 11 § sådan den lyder i nämnda lag 640/1997 och 12 § 3—5 mom. sådana de lyder i nämnda lag 708/2004, samt

fogas till lagen nya 9 a—9 d § och till 30 § nya 2 och 3 mom. som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

(1 mom. som i RP)

På arbetspensionsförsäkringsbolag tillämpas dock inte 1 kap. 3, 3 a och 4 a §, 2 kap. 1 a § 2 mom., 2 § 1, 2 och 5 mom., 2 a §, 4 § 1 mom. 3 punkten och 5 § 1, 2 och 4 mom., 2 a kap., 3 kap., 1 § 1 mom., 1 a, 3, 4 och 7 §, 7 kap. 1 a § 2 mom., 2, 3, 3 a och 5 §, 7 § 1, 3 och 4 mom., 10 kap. 2 § 1—6 mom., 3 § 2 och 4—11 mom., 3 a, 3 b, 3 d, 4 d och 7 §, 11 kap. 1 och 6—14 §, 12 kap. 1 § 2 mom. och 4 och 5 §, 13 kap., 14 kap. 1 § 2 mom., 4 § 2 mom., 4 a, 5 b, 6 och 7 §, 14 a kap. 7 § 4 mom. och 8 §, 15 kap. 25 § 3 mom., 26 och 27 § och 34 § 2 mom., 16 kap. 13 § 4 mom., 16 a kap. 9 § 4 mom. samt 10 och 13—15 §, 16 b kap. 4 § 3 mom. och 18 kap. 9 § 2 mom. i lagen om försäkringsbolag.

2, 5, 6 och 6 a §
(Som i RP)

4 kap.

Bolagets förvaltning

9 §

(Som i RP)

9 a §

Förvaltningsråd

Ett arbetspensionsförsäkringsbolag skall ha ett förvaltningsråd som *väljs* av bolagsstämman.

(2 mom. som i RP)

Förvaltningsrådet skall ha en ordförande och vice ordförande, vilka förvaltningsrådet *väljer* inom sig och av vilka den ena skall vara en person som har föreslagits av de försäkrades representanter. Förvaltningsrådets ordförande och vice ordförande kan också *väljas* av bolagsstämman, om så bestäms i bolagsordningen.

(4 och 5 mom. som i RP)

9 b §

Valutskott

Förslag till arvoden för medlemmarna i förvaltningsrådet och utnämning av medlemmar i förvaltningsrådet bereds för bolagsstämman av

Förslag till beslut

ShUB 29/2006 rd — RP 76/2006 rd

ett valutskott som *valts* av förvaltningsrådet och vars medlemmar skall vara medlemmar i arbetspensionsförsäkringsbolagets förvaltningsråd eller styrelse.

(2 mom. som i RP. Utskottets ändringsförslag påverkar inte den svenska texten.)

(3 och 4 mom. som i RP)

9 c §

Förvaltningsrådets uppgifter

Förvaltningsrådet fastställer arvoden för medlemmarna i arbetspensionsförsäkringsbolagets styrelse och *väljer* styrelsemedlemmarna.

(2—4 mom. som i RP)

9 d §

Styrelsemedlemmar och ordförande

(1 och 2 mom. som i RP)

Styrelsen *väljer* ordförande och vice ordförande inom sig, och av dem skall den ena vara en person som har föreslagits av de försäkrades representanter. Styrelsens ordförande och vice ordförande kan också utses av förvaltningsområdet, om så bestäms i bolagsordningen. *Vid lika röstetal avgörs valet av ordförande och vice ordförande genom lottning.*

(4 mom. som i RP)

10 §

Styrelsens verksamhet

(1 och 2 mom. som i RP)

Styrelsen skall *välja* beredningsutskott åtminstone för de utnämnings-, arvodes- och revisionsärenden som den behandlar.

11, 12, 21, 24 och 28 §

(Som i RP)

30 §

Uppgifter om arbetspensionsförsäkringsbolagets ekonomi

(2 mom. som i RP)

Bolaget skall på det sätt som Försäkringsinspektionen bestämmer underrätta inspektionen om betydande eller exceptionella affärstransaktioner som det har genomfört i syfte att förvärva kunder eller i övrigt för marknadsföringsändamål eller tillsammans med kunderna. *Utan hinder av bestämmelserna om handlingars sekretess har var och en rätt att få information om underrättelser enligt detta moment och om deras innehåll.*

38 §

(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

ShUB 29/2006 rd — RP 76/2006 rd

Helsingfors den 8 november 2006

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Valto Koski /sd
medl. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löfv /sv
Riikka Moilanen-Savolainen /cent
Aila Paloniemi /cent
Leena Rauhala /kd

Juha Rehula /cent
Paula Risikko /saml
Arto Seppälä /sd
Osmo Soininvaara /gröna
Tapani Tölli /cent
Raija Vahasalo /saml
Erkki Virtanen /vänst
Tuula Väättäin /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.